

СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Самотенкова О. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики та математичних методів в економіці, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: samotoenkova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6942-8134

***Анотація.** Метою статті є дослідження сучасного стану ринку інформаційних послуг в Україні та визначення тенденцій його подальшого розвитку. Дослідження проведено з використанням статистичних методів аналізу, зокрема, методів групувань, відносних і середніх величин, аналізу динаміки, індексного методу, факторного аналізу. Розглянуто законодавчу базу України щодо функціонування ринку інформаційних послуг, конкретизовано поділ ринку інформаційних послуг на окремі сектори, розглянуто основні світові тенденції ринку інформаційно-комунікативних технологій. Проведено аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання і кількості зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг України за період 2010-2021 роки з розподілом на дві групи: підприємства і фізичні особи-підприємці, визначено структурні зміни у складі цих показників. Динаміку кількості підприємств розглянуто за ознакою: великі, середні, малі та мікропідприємства на підставі показників кількості зайнятих працівників та обсягу отриманого доходу. Проаналізовано показники ефективності функціонування суб'єктів господарювання, а саме: обсяг реалізованих інформаційних продуктів і послуг в цілому та в середньому на одного суб'єкта господарювання і на одного зайнятого працівника, величину прибутку в цілому та в середньому на одного суб'єкта господарювання, встановлено тенденції зміни цих показників за 2010-2021 роки. Практична значимість цього дослідження полягає у статистичній оцінці результативності функціонування ринку інформаційних послуг в Україні та встановленні тенденцій його подальшого розвитку.*

***Ключові слова:** інформатизація, інформаційний продукт, інформаційна послуга, ринок інформаційних послуг, динаміка, структура, ефективність.*

CURRENT STATE AND TRENDS OF THE INFORMATION SERVICES MARKET IN UKRAINE

Samotoenkova Elena, PhD (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Statistics and Mathematical Methods in Economics. Odessa National Economics University, Odessa, Ukraine
e-mail: samotoenkova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6942-8134

***Abstract.** The purpose of the article is to study the current state of the information services market in Ukraine and determine the trends of its further development. The research was conducted using statistical methods of analysis, in particular, methods of grouping, relative and average values, analysis of dynamics, index method, factor analysis. The legislative framework of Ukraine regarding the functioning of the information services market is considered, the main concepts and terms are given in accordance with the Laws of Ukraine, the division of the information services market into separate sectors is specified, and the main world trends of the information and communication technologies market are considered. An analysis of the dynamics of the number of business entities and the number of employed workers in the market of information services of Ukraine for the period 2010-2021 was carried out, divided into two groups: enterprises and natural persons-entrepreneurs, and structural changes in the composition of these indicators were determined. The dynamics of the number of enterprises was considered according to the characteristics: large, medium, small and micro enterprises based on the indicators of the number of employed workers and the amount of income received. The performance indicators of business entities were analyzed, namely: the volume of implemented information products and services as a whole and on average per business entity and per employed employee, the amount of profit as a whole and on average per business entity, it was established trends of changes in these indicators for the period 2010-2021. The practical significance of this study appears in the statistical assessment of the effectiveness of the functioning of the information services market in Ukraine and the establishment of trends in its further development.*

***Key words:** informatization, information product, information service, market of information services, dynamics, structure, efficiency.*

JEL Classification: C190, L860.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток важливих напрямків науково-технічного прогресу у сфері електроніки, кібернетики та інформатики став сильним поштовхом для нарощування процесів інформатизації всіх сфер життя суспільства. Нині широко використовується термін «інформатизація суспільства», під яким розуміють «... глобальний

соціальний процес виробництва і всебічного використання інформації як суспільного ресурсу, який забезпечує прискорення розвитку економіки, інноваційних процесів, демократизацію та інтелектуалізацію суспільства» [4, с. 197].

Результатом впровадження нових інформаційних технологій є надання користувачу даних у вигляді інформаційних послуг на базі інформаційних продуктів. Нові інформаційні технології припускають надання користувачу не тільки самого інформаційного продукту, але і засобів доступу до нього. Це дозволяє кожному користувачу отримувати інформацію в обсязі та форматі, які відповідають саме його потребам.

Нині актуальні питання визначення особливостей формування та оцінки результатів функціонування вітчизняного ринку інформаційних послуг та його окремих секторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення ринкових процесів у сфері інформатизації суспільства присвячено праці багатьох науковців, серед яких: Ю. І. Палеха, Ю. І. Горбань, Л. Ф. Єжова, О. А. Теряник, Л. В. Григор'єва, Т. Ф. Сінельнікова, М. М. Шаховалов, С. С. Герасименко, І. Ю. Давидова, Т. А. Сафонова та інші. У працях цих вчених переважно розглянуті етапи становлення, теоретичні визначення та поняття інформаційного ринку, його структура, склад та особливості окремих секторів, маркетингові підходи до організації та розвитку електронної торгівлі тощо.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій з цієї проблеми, необхідними та актуальними є дослідження стану, тенденцій, структурних змін, оцінки ефективності функціонування ринку інформаційних послуг в країні.

Мета дослідження полягає у статистичному аналізі сучасного стану ринку інформаційних послуг в Україні та визначенні тенденцій його подальшого розвитку.

Основний матеріал. Діяльність на ринку інформаційних послуг регулюється двома Законами України: «Про інформацію» та «Про науково-технічну інформацію». У Законі України «Про науково-технічну інформацію» ринок інформаційних послуг визначається як «система економічних, організаційних і правових відносин щодо продажу і купівлі інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг» [1, ст. 1]. У статті 14 цього Закону сказано: «Органи науково-технічної інформації, підприємства, організації, громадяни, що здійснюють науково-інформаційну діяльність і вільно реалізують свою інформаційну продукцію та інформаційні послуги, є товаровиробниками, які беруть участь у створенні ринку на загальних підставах незалежно від форм власності» [1, ст. 14]. У Законі України «Про інформацію» наведено такі визначення щодо об'єктів ринку: «Інформаційна продукція – це матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій» [2, ст. 40], а також: «Інформаційна послуга – це здійснення у визначеній законом формі інформаційної діяльності по доведенню інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб» [2, ст. 40].

Отже, предметом продажу та обміну на інформаційному ринку є: інформаційні ресурси, технології та системи, ліцензії, патенти, товарні знаки, інженерно-технічні послуги та інші види інформаційних послуг.

Поява інформаційних послуг розширила попит на інформаційні продукти, оскільки сприяла індивідуалізації пропозиції даних, а також зближенню інформаційних моделей виробників і користувачів. Є різні підходи до поділу інформаційного ринку на окремі сектори. За визначенням О. А. Теряник, найважливішими компонентами ринку інформаційних продуктів і послуг є:

- технічна та технологічна складова (сучасне інформаційне устаткування, потужні комп'ютери, розвинена комп'ютерна мережа і відповідні їм технології переробки інформації);
- нормативно-правова складова (юридичні документи: закони, укази, постанови, які забезпечують цивілізовані відносини на інформаційному ринку);
- інформаційна складова (довідково-навігаційні засоби і структури, що допомагають знаходити потрібну інформацію);
- організаційна складова (елементи державного регулювання взаємодії виробників і розповсюджувачів інформаційних продуктів і послуг) [6].

На нашу думку, з погляду статистичного дослідження розвитку ринку інформаційних послуг і міжнародного порівняння доцільним є виокремлення таких секторів:

- ринок електронних засобів пошуку та оброблення інформації;
- ринок телекомунікаційного обладнання;
- ринок програмного забезпечення;
- ринок послуг у сфері інформатизації.

Важливе місце на інформаційному ринку займають

інформаційно-комунікативні технології (ІКТ). Ринок ІКТ являє собою сукупність трьох

сегментів:

- 1) виробництво і продаж комп'ютерного обладнання, комплектуючих і периферійних пристроїв;
- 2) розроблення і продаж програмних продуктів;
- 3) надання послуг, пов'язаних із впровадженням, підтримкою та обслуговуванням ІКТ [4, с. 204].

До основних тенденцій у світовому розвитку ІКТ слід віднести такі:

- ІКТ відіграють дедалі більшу роль у світовій економіці;
- створюються нові покоління комп'ютерів і розвивається комп'ютерний (обчислювальний) потенціал;
- частка інвестицій в ІКТ у загальних інвестиціях зростає, швидко збільшується також внесок ІКТ в обсяг виробництва і продуктивність;
- центр міжнародних інвестицій в ІКТ зміщується з обробної промисловості до сектора послуг;
- зростає частка ринку ІКТ програмного забезпечення.

За даними Світового банку і ЮНЕСКО щорічний приріст світового ринку ІКТ протягом останніх років становив у середньому 8-10% [9].

Для аналізу показників ринку інформаційних послуг широко використовуються статистичні методи, зокрема методи статистичних групувань, відносних і середніх величин, показників оцінки варіації, показників аналізу динаміки, індексний метод, метод оцінки взаємозв'язку.

На ринку інформаційних послуг в Україні діє значна кількість суб'єктів господарювання, які поділяються на дві групи: підприємства і фізичні особи-підприємці. У таблиці 1 наведено показники кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні за період 2010 – 2021 роки, розраховано їх структуру та індекси динаміки.

За даними таблиці 1 бачимо, що за період 2010 – 2021 роки кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг країни щорічно збільшувалась і склала у 2021 році 284,2 тис. одиниць проти 56 тис. одиниць у 2010 році, тобто зросла в 5 разів.

В аналізованому періоді можна виокремити два етапи: перший – з 2012 року до 2014 року, коли кількість суб'єктів господарювання на ринку стрімко зростала, відповідно на 22,8%, 29,5% та 34,5% щорічно. Але після такої активізації, у 2015 році кількість суб'єктів господарювання на ринку зросла лише на 1,5%, що насамперед можна пояснити політичною ситуацією в країні у 2014 році. Відомо, що ринкова сфера дуже чутливо реагує на різку зміну політичного та економічного становища в будь-якій країні. Починаючи з 2016 року ринок інформаційних послуг знов активізувався, кількість суб'єктів господарювання почала прискорено зростати і склала у 2021 році 284,2 тис. одиниць, що на 21,3% більше, ніж у 2020 році.

Щодо структури кількості суб'єктів господарювання, то на ринку переважає група «фізичні особи-підприємці», частка яких щорічно збільшується, тобто відбуваються значні структурні зміни. Якщо у 2010 році частка фізичних осіб-підприємців у загальній кількості суб'єктів господарювання становила 76,4%, а частка підприємств складала 23,6%, то у 2021 році частка фізичних осіб-підприємців збільшилась до 94,2% загальної кількості суб'єктів, а частка підприємств склала лише 5,8%.

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання та їх структура на ринку інформаційних послуг в Україні за період 2010 – 2021 роки

Роки	Кількість суб'єктів господарювання, тис. одиниць	У тому числі, %		Індекси динаміки кількості суб'єктів господарювання, %
		підприємства	фізичні особи-підприємці	
2010	56,0	23,6	76,4	...
2011	54,2	26,5	73,5	96,8
2012	66,7	20,2	79,8	122,8
2013	86,4	17,2	82,8	129,5
2014	114,4	11,6	88,4	132,4
2015	116,1	11,7	88,3	101,5
2016	129,7	9,2	90,8	111,7
2017	146,9	9,1	90,9	113,3
2018	174,6	8,3	91,7	118,9

2019	206,1	7,7	92,3	118,0
2020	234,2	6,9	93,1	113,6
2021	284,2	5,8	94,2	121,3

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 435; 8 с. 378]

Графічно загальну кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2010-2021 роки представлено на рис.1.

Рис. 1. Кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2010-2021 роки, тис. одиниць

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 435; 8, с. 378]

Зміни у структурі загальної кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2010-2021 роки графічно представлено на рис. 2.

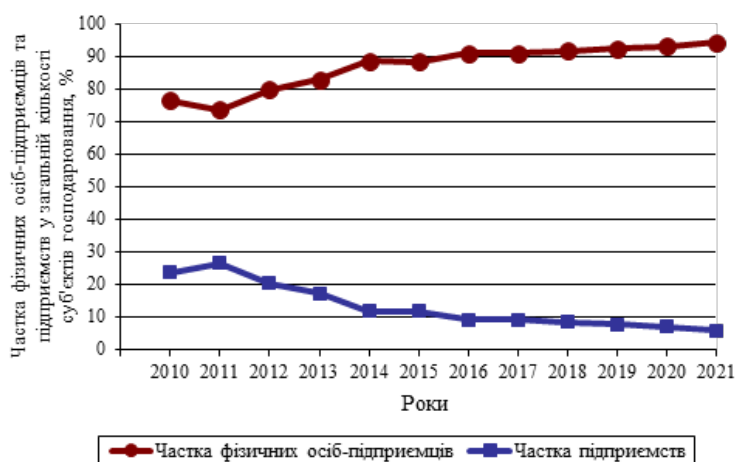

Рис.2. Динаміка частки фізичних осіб-підприємців і частки підприємств у загальній кількості суб'єктів господарювання за 2010-2021 роки, %

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 435; 8, с. 378]

На ринку інформаційних послуг зайнята значна кількість працівників. Динаміка та структура загальної кількості зайнятих працівників, у тому числі за окремими групами суб'єктів господарювання – підприємства та фізичні особи-підприємці, наведені у таблиці 2.

Дані таблиці 2 показують, що протягом аналізованого періоду кількість працівників на ринку інформаційних послуг збільшувалася, крім 2011 і 2015 років, коли вона зменшилась відповідно на 1,5% і 10,2%. Загалом у 2021 році, порівнюючи з 2010 роком, загальна кількість зайнятих працівників збільшилась на 152,7 тис. осіб або на 53,7%. Необхідно відмітити значні зміни у розподілі працівників між підприємствами та фізичними особами-підприємцями, які відбувалися протягом всього періоду. У 2010 році більшість працівників

була зайнята на підприємствах, їх частка становила 82,7%, а фізичні особи-підприємці склали 17,3% загальної кількості.

Таблиця 2

Загальна кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання на ринку інформаційних послуг з розподілом на підприємства та фізичні особи-підприємці за 2010-2021 роки

Роки	Загальна кількість зайнятих працівників, тис. осіб	У тому числі, у %		Індекси динаміки загальної кількості зайнятих працівників, %
		зайняті на підприємствах	зайняті фізичні особи-підприємці	
2010	284,4	82,7	17,3	...
2011	280,2	82,6	17,4	98,5
2012	280,4	78,3	21,7	100,1
2013	298,0	73,2	26,8	106,3
2014	306,3	62,9	37,1	102,8
2015	275,1	60,5	39,5	89,8
2016	282,0	55,4	44,6	102,5
2017	303,1	52,5	47,5	107,5
2018	331,6	47,8	52,2	109,4
2019	370,1	45,0	55,0	111,6
2020	382,1	40,1	59,9	103,2
2021	437,1	36,1	63,9	114,4

Джерело: розраховано автором за матеріалами [7, с. 437; 8, с. 397]

У наступні роки частка працюючих на підприємствах постійно зменшувалась, а фізичних осіб-підприємців зростала і у 2018 році вона вже перевищувала частку працівників підприємств. У подальшому кількість і питома вага фізичних осіб-підприємців продовжувала зростати і у 2021 році із загальної кількості працівників фізичні особи-підприємці склали 63,9%, а на підприємствах працювали 36,1%, працівників.

Динаміка кількості зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг у 2010-2021 роках представлена на рис. 2.

Структура кількості зайнятих працівників за групами підприємства і фізичні особи-підприємці на ринку інформаційних послуг за 2010-2021 роки графічно представлена на рис. 3.

На рис. 3. бачимо, що у структурі кількості зайнятих на ринку інформаційних послуг за період 2010-2021 роки відбулися суттєві зміни. Якщо у 2010 році 82,7% працівників були зайняті на підприємствах, а фізичні особи-підприємці становили лише 17,3%, то у 2021 році їх частка збільшилась до 63,9%, а працюючі на підприємствах склали 36,1%.

Рис. 2. Динаміка загальної кількості зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг України за 2010-2021 роки, тис. осіб

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 437; 8, с. 397]

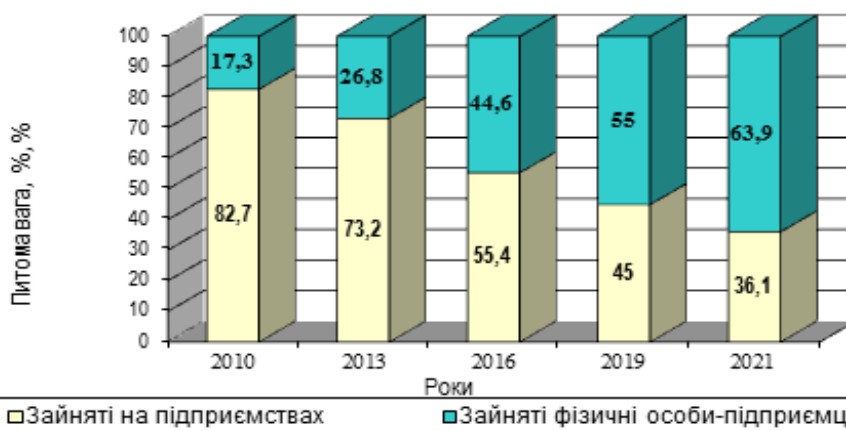

Рис. 3. Структура кількості зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг України у 2010-2021 роках, %

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 437; 8, с. 397]

В Україні здійснюють групування підприємств за їх розміром на підставі показників кількості працівників та обсягу отриманого доходу. Підприємства поділяють на три групи: великі, середні та малі, а серед малих підприємств виокремлюють мікропідприємства. У Господарському кодексі України наведено такі критерії віднесення підприємств до певної групи:

– мікропідприємства – це суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

– малі підприємства – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну

10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

– великі підприємства – це суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 млн. євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

– середні підприємства – це інші суб'єкти господарювання [3, ст. 55; 7, с. 375].

Кількість і структура підприємств на ринку інформаційних послуг України за їх розміром у 2010-2021 роках наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Показники динаміки та структури підприємств за їх розміром на ринку інформаційних послуг України за період 2010-2021 роки

Роки	Загальна кількість підприємств, одиниць	У тому числі, у %				Індекс динаміки загальної кількості підприємств, %
		великі	середні	малі	з них	
					мікропідприємства	
2010	13189	0,1	3,1	96,8	81,3	...
2011	14372	0,1	3,0	96,9	81,7	109,0
2012	13448	0,1	3,1	96,8	80,0	93,6
2013	14885	0,1	2,7	97,2	82,7	110,7
2014	13319	0,0	2,8	97,2	83,4	89,5
2015	13617	0,0	2,5	97,5	84,7	102,2
2016	11954	0,1	2,8	97,1	83,1	87,8

2017	13413	0,1	2,4	97,5	85,0	112,4
2018	14515	0,0	2,3	97,7	85,6	108,2
2019	15917	0,1	2,2	97,7	86,2	109,7
2020	16067	0,1	2,2	97,7	86,7	100,9
2021	16384	0,1	2,2	97,7	86,9	102,0

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 435; 8, с. 387]

Дані таблиці 3 показують, що загалом за період 2010-2021 роки кількість підприємств на ринку інформаційних послуг збільшувалася, водночас їх питома вага у загальній кількості суб'єктів господарювання суттєво скорочувалася (за даними таблиці 1).

Щодо щорічних змін, то зменшення кількості підприємств відбулося у 2012, 2014 і 2016 роках відповідно на 5,4%, 10,5% і 12,8%. Загалом у 2021 році, порівнюючи з 2010 роком, кількість підприємств на ринку інформаційних послуг збільшилась на 3195 одиниць або на 24,2%. Характерним є те, що у загальній кількості підприємств, які займаються розробкою, виробництвом і реалізацією інформаційних продуктів та наданням інформаційних послуг, переважають малі підприємства, більшу частину яких складають мікропідприємства. Така тенденція спостерігається протягом всього періоду, причому частка малих підприємств збільшується. Якщо у 2010 році малі підприємства становили 96,8% загальної кількості підприємств, з яких 81,3% були мікропідприємствами, то у 2021 році малі підприємства склали вже 97,7%, з яких мікропідприємствами були 86,9%.

На рис. 4. графічно зображено динаміку загальної кількості підприємств на ринку інформаційних послуг України за період 2010-2021 роки.

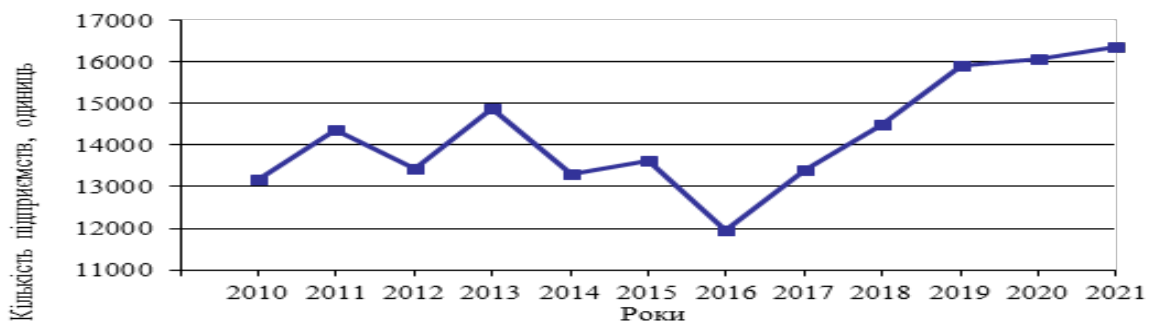

Рис. 4. Загальна кількість підприємств на ринку інформаційних послуг України за період 2010-2021 роки, одиниць

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 435; 8, с. 387]

До показників ефективності функціонування суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг можна віднести обсяг реалізованої інформаційної продукції та послуг, продуктивність праці, тобто вартість інформаційних продуктів і послуг в середньому на одного зайнятого працівника, загальний прибуток суб'єктів господарювання, величину прибутку в середньому на одного суб'єкта господарювання [5]. Визначимо динаміку і тенденції цих показників за період 2010 – 2021 роки.

У таблиці 4 наведено дані щодо обсягу реалізованої інформаційної продукції (продуктів і послуг) і кількості зайнятих працівників суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2010-2021 роки. За цими даними розраховано обсяг реалізованої продукції в середньому на одного зайнятого працівника та індекси динаміки цих показників.

Дані таблиці 4 показують, що загальний обсяг реалізованої продукції на ринку інформаційних послуг за період 2010 – 2021 роки щорічно зростає, але швидкість зростання різна. Індекси динаміки цього показника коливаються в межах від 104,7% у 2013 році до 134,8% у 2021 році, тобто у 2013 році обсяг реалізованої продукції збільшився лише на 4,7%, а у 2021 році – на 34,8%.

Щодо показника ефективності праці, то пік зростання цього показника припадає на 2015 рік, коли обсяг виробленої та реалізованої інформаційної продукції в середньому на одного працівника збільшився на 49%, порівнюючи з попереднім роком. Починаючи з 2016 року зростання уповільнилось, але все ж таки було досить значним. Так, у 2021 році, порівнюючи з 2020 роком, ефективність праці на ринку інформаційних послуг збільшилась на 17,8%. Отже, для обох показників характерна тенденція до зростання.

Таблиця 4
Динаміка показників ефективності функціонування суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг за 2010 – 2021 роки

Роки	Загальний обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	Обсяг реалізованої продукції на одного зайнятого працівника, тис. грн.	Індекси динаміки, %	
				загального обсягу реалізованої продукції	обсягу реалізованої продукції на одного зайнятого працівника
2010	73015,0	284,4	256,7
2011	82637,9	280,2	294,9	113,2	114,9
2012	90074,4	280,4	321,2	109,0	108,9
2013	94278,2	298,0	326,4	104,7	101,6
2014	105689,6	306,3	345,1	112,1	105,7
2015	141479,6	275,1	514,3	133,9	149,0
2016	174028,2	282,0	617,1	123,0	120,0
2017	216803,8	303,1	715,3	124,6	115,9
2018	273742,2	331,6	825,5	126,3	115,4
2019	334865,3	370,1	904,8	122,3	109,6
2020	392066,8	382,1	1026,1	117,1	113,4
2021	528450,7	437,1	1209,0	134,8	117,8

Джерело: розраховано автором за матеріалами [7, с. 445; 8, с. 396]

Графічно динаміка загального обсягу реалізованої продукції на ринку інформаційних послуг та обсягу реалізованої продукції в середньому на одного зайнятого працівника за 2010-2021 роки представлена на рис. 5.

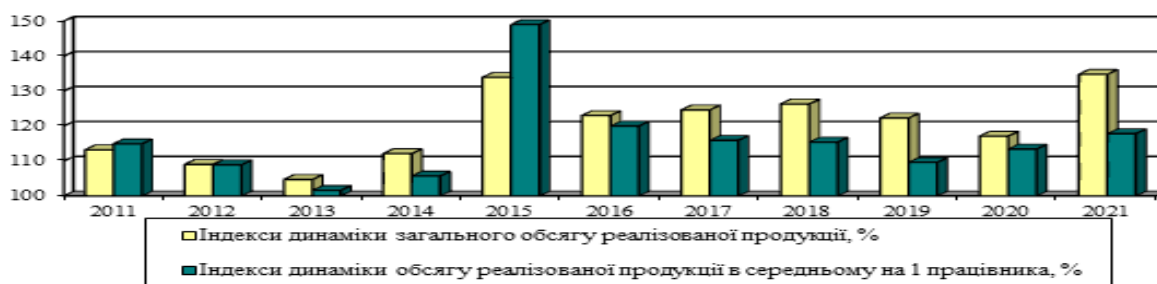

Рис. 5. Індекси динаміки загального обсягу реалізованої продукції та в середньому на одного зайнятого працівника за 2010-2021 роки, %

Джерело: складено автором за матеріалами [7, с. 445; 8, с. 396]

Основним абсолютним показником, який характеризує результати фінансово-господарської діяльності суб'єктів економічної діяльності, є прибуток. У таблиці 5 наведено показники прибутку від операційної діяльності всіх суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, розраховано величину прибутку в середньому на одного суб'єкта, а також визначено показники їх динаміки.

Результати таблиці 5 свідчать, що тенденції зміни загального обсягу прибутку та прибутку в середньому на одного суб'єкта господарювання різні. Зменшення загального обсягу прибутку відбулося тільки у двох роках: у 2014 році – на 411,8 млн. грн. або на 3,5% та у 2020 році – на 165,6 млн. грн. або на 0,6%. Зменшення прибутку суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг у 2014 році можна пояснити внутрішніми політичними подіями в країні, що призвело до нестабільності ринку, а у 2020 році – світовою пандемією коронавірусу.

Таблиця 5

Динаміка загального обсягу прибутку суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг та обсягу прибутку в середньому на 1 суб'єкта господарювання за 2010 – 2021 роки

Роки	Загальний прибуток суб'єктів господарювання, млн. грн.	Обсяг прибутку в середньому на 1 суб'єкта господарювання, тис. грн.	Зміна загального обсягу прибутку суб'єктів господарювання		Зміна обсягу прибутку в середньому на 1 суб'єкта господарювання	
			млн. грн.	%	млн. грн.	%
2010	8168,5	145,9
2011	9774,6	180,3	1606,1	19,7	34,4	23,6
2012	11641,6	174,5	1867,0	19,1	-5,8	-3,2
2013	11668,3	135,1	26,7	0,2	-39,4	-22,4
2014	11256,5	128,8	-411,8	-3,5	-6,3	-4,7
2015	12057,3	103,9	800,8	7,1	-24,9	-19,3
2016	12492,1	96,3	392,7	3,3	-7,6	-7,6
2017	22717,3	154,6	10267,3	82,5	58,3	60,5
2018	23846,7	136,6	1129,4	5,0	-18,0	-11,6
2019	29818,4	144,7	5971,7	25,0	8,1	5,9
2020	29652,8	126,6	-165,6	-0,6	-18,1	-12,5
2021	40332,8	141,9	10680,0	36,0	15,3	12,1

Джерело: розраховано автором за матеріалами [7, с. 412; 8, с. 402; 10]

В інші роки прибуток суб'єктів господарювання зростає, причому найбільше зростання відбулося у 2019 році – на 5971,7 млн. грн. або на 25% та у 2021 році – на 10 680 млн. грн. або на 36%.

Тенденції зміни обсягу прибутку в середньому на одного суб'єкта господарювання інші. Графічно зміну обсягу прибутку в середньому на 1 суб'єкта господарювання за 2010 – 2021 роки представлено на рис. 6.

У періоді 2012-2016 роки відбувалося постійне зменшення прибутку в середньому на одного суб'єкта господарювання (табл. 5, рис. 6.), причому досить суттєве у 2013 році – на 22,4% та у 2015 році – на 19,3%. У подальшому періоді прибуток в середньому на одного суб'єкта господарювання зростає у 2017, 2019 і 2021 роках.

Рис. 6. Прибуток в середньому на 1 суб'єкт господарювання за 2010-2021 роки, тис. грн.

Джерело: розраховано автором за матеріалами [7, с. 412; 8, с. 402]

Серед цих років треба виділити 2017 рік, протягом якого обсяг прибутку, отриманого в середньому одним суб'єктом господарювання збільшився на 60,5%. Такі коливання пояснюються двома основними чинниками, по-перше, зміною загального обсягу прибутку і, по-друге, зміною кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, яка

щорічно збільшувалась.

Висновки. Отже, результати дослідження показали, що ринок інформаційних послуг в Україні є досить стабільним і активно розвивається. Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку інформаційних послуг, характеризуються високим рівнем ділової активності, збільшується кількість зайнятих працівників, зростає їх продуктивність праці. У загальній кількості суб'єктів господарювання переважають фізичні особи-підприємці, їх кількість і частка постійно збільшуються і становить вже 93,1%, що веде до зростання рівня зайнятості та самозайнятості населення. Подальший розвиток ринку інформаційних послуг сприятиме поширенню використання інформації як суспільного ресурсу, який забезпечує прискорення інноваційних процесів та розвиток національної економіки. Отримані результати також свідчать про актуальність подальшого дослідження ринкових процесів у сфері інформатизації суспільства.

Список літератури

1. Про науково-технічну інформацію. Закон України від 25.06.1993. (Статус чинний) із змінами і доповненнями. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/zakon/ukr/lawinform.html> (дата звернення 02.03.2023)
2. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992. Чинна редакція 31.03.2023. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/zakon/ukr/lawinform.html> (дата звернення 02.03.2023)
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (чинна редакція від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 15.04.2023)
4. Підгорний А. З., Самотоєнкова О.В. Статистика ринків: Навч. посібник. Одеса : Атлант, 2015. 408 с.
5. Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. Економічна статистика: навч. посібник.. Одеса: ФОП Гуляєва В. М. 2020. 276 с.
6. Теряник О. А. Особливості формування та дослідження регіонального ринку інформаційних послуг. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2015/15.pdf
7. Статистичний щорічник України за 2016 рік. Державна служба статистики України. К., 2017. 611 с.
8. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України. К., 2022. 447 с.
9. Офіційний сайт: Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.03.2023)
10. Офіційний сайт: Міністерство фінансів України. URL: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi> (дата звернення 04.03.2023).

References

1. On scientific and technical information. Law of Ukraine (1993). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/zakon/ukr/lawinform.html> (Accessed 03 February 2023). [In Ukrainian].
2. On Information. Law of Ukraine (2023). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/zakon/ukr/lawinform.html> (Accessed 03 February 2023). [In Ukrainian].
3. Economic Code of Ukraine (2003) No. 436-IV (current edition dated March 31, 2023). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (Accessed 15 April 2023). [In Ukrainian].
4. Pidgorny, A. Z. and Samotoenkova, E. V. (2015). Statystyka rynkiv. Atlant, Odessa, Ukraine. [In Ukrainian].
5. Samotoenkova, E. V., Olvinskaya, J. O. (2020). Ekonomichna statystyka, FOP Gulyaeva, V. M., Odessa, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Teryanyk, O. A. (2015). Peculiarities of formation and research of the regional market of information services. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2015/15.pdf (Accessed 15 April 2023). [In Ukrainian].
7. State Statistics Service of Ukraine (2017). Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny [Statistical yearbook of Ukraine], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. State Statistics Service of Ukraine (2022), Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny [Statistical yearbook of Ukraine], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
9. State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 01 March 2023). [In Ukrainian].
10. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine (2023). Retrieved from <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi> (Accessed 04 March 2023). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.03.2023

Прийнята до публікації 15.03.2023